

كأس الجوائز
التي تمنحها
الجامعة
للأستاذ
الفاضل
الذي
يتميز
بالإبداع
والجهد
والالتزام
والصدق
والعدل
والأمانة
والنزاهة
والحيادية
والشفافية
والاحترام
والعطف
والرحمة
واللين
والسهولة
واليسر
والهدوء
والهداية
والنور
والهدى
والهدوء
والهداية
والنور
والهدى

● مشخصات سوره

- ◁ ترتیب نزول
- ◁ ترتیب چینش
- ◁ تعداد آیات
- ◁ تعداد کلمات
- ◁ تعداد حروف
- ◁ تعداد لفظ جلاله الله
- ◁ اسامی دیگر سوره

● مقدمه

◁ محور سوره: توحید

◁ در تکوین

◁ در تشریح

◁ نتیجه: قوانین الهی

◁ مسبوق به تکوین

◁ ملحق به تکوین

◁ برهان پذیر

◁ بازگشت به تکوینیات

◁ بازگشت همه چیز به توحید

● آیه شریفه ۱

﴿ احکمت و فصلت ﴾

﴿ معانی غیردقیق: ۶ معنای مورد نقد علامه(ره)

﴿ معنای دقیق

﴿ درجه اعلی و ادنی قرآن

﴿ لدینا لعلی حکیم.... بلسان عربی مبین

﴿ احکام: توحید..... تفصیل: آثار توحید

﴿ یس والقرآن الحکیم

﴿ جمع بندی: ﴿ احکام در تمام مراحل

﴿ تفصیل در مرحله لفظ

● آیات شریفه ۲ و ۳

﴿ حکیم خبیر (صفات آخر آیات)

﴿ آموزه اخلاقی

﴿ آموزه علمی: دلیل محتوای آیه

﴿ حکیم: احکمت آیاته

﴿ دادن حکمت هم کار اوست

﴿ شرط اخذ حکمت

﴿ دایره حکمت

﴿ خبیر: فصلت

● آیات شریفه ۲ و ۳

﴿ تفاوت انذار و تبشیر

﴿ انذار: وعید تلویحی، احتمالی و مطابق کرامت

﴿ تبشیر: وعده تصریحی، قطعی و مطابق عدالت

﴿ رابطه استغفار و توبه

﴿ نظر مرحوم علامه

﴿ نظر مرحوم طبرسی

﴿ نظر مرحوم امام فخر رازی

﴿ نظر مرحوم آلوسی

﴿ نظر مختار

﴿ مصداق تبشیر: استغفار و توبه

﴿ زمان پذیرش

﴿ روند

﴿ راهکار

﴿ اثر

﴿ پاداش

﴿ یمتعمم... ﴿ الی اجل مسمی

﴿ حیات طیبه

﴿ یوت کل... ﴿ اعطاء توفیق

﴿ پاداش توفیق

﴿ مصداق انذار: و ان تولوا

﴿ در مقابل:

﴿ الا تعبدوا...

﴿ ان استغفروا...

﴿ توبوا اليه...

﴿ نتیجه:

﴿ انى اخاف...

● آیه شریفه ۵

﴿ بساط بهانه گیری:

﴿ يقولون ان بیوتنا عوره

﴿ قد يعلم الله الذین يتسللون منكم لو اذا

﴿ یثنون صدورهم.....

﴿ هدف: لیستخفوا منه

﴿ حالات انسان:

﴿ علنی و آشکار: و ما یعلنون

﴿ درون و مخفی: و یعلم ما یسرون

﴿ درون درون: علیم بذات الصدور

● آیه شریفه ۶

﴿ علی الله رزقها:﴾

﴿ رزاق و ...: برهان توحید

﴿ رزاقیت: ﴿ غایی

﴿ فاعلی: ﴿ قول

﴿ فعل

﴿ الگوی مطلوب: ﴿ حرص در تلاش

﴿ قناعت در مصرف

● آیه شریفه ۷

﴿ یوم

﴿ روز در مقابل شب

﴿ مجموع شبانه روز

﴿ دوران

﴿ ظرف بروز قدرت خداوند: معنای صحیح

● آیه شریفه ۷

﴿ عرش

﴿ جرمی و جسمی

﴿ سقف

﴿ داربست

﴿ کنایه از قدرت

﴿ خداوند منزله از زمان و مکان

﴿ عرش: علم

﴿ استواء: ابتناء و تدبیر

● آیه شریفه ۷

﴿ لیبلوکم

﴿ ابتلا برای تمیز

﴿ تمیز برای جزا

﴿ جزا برای تحقق وعده

﴿ اگر احسن عملا نشد

﴿ عدم ترقی

﴿ ادنی شدن از آسمان و زمین

● آیه شریفه ۷

﴿ سحر

﴿ الفاظ

﴿ فصاحت و بلاغت

﴿ اعجاز

﴿ محتوا: این مد نظر است

● آیه شریفه ۷

◁ زمان بندی خلقت

◁ خلق آسمان و زمین و مقدرات

◁ ۲ روز آسمان

◁ ۲ روز زمین

◁ ۲ روز مقدرات

◁ تامین ارزاق

◁ ۴ روز: کنایه از ۴ فصل

● جمع بندی آیه شریفه ۷

- ◁ اصل خلقت: الله خالق كل شیء
- ◁ بهترین خلق: احسن كل شیء خلقه
- ◁ صعوبت تعیین ترتیب خلق
- ◁ اشاره به ترتیب برای فهم بشر
- ◁ هدف خلقت: لیبلوکم ایکم احسن عملا
- ◁ موقتی بودن این نشئه: اذا الشمس کورت

● آیات شریفه ۹، ۱۰ و ۱۱

◀ مصداق آیات:

◀ فحوا: کفار

◀ مدلول: عام (مسلمان و کافر)

◀ متعلق موضوع: نعمت و نعمت

◀ فاعل موضوع: خداوند متعال

◀ نعمت: اذقنا، منا

◀ نعمت: مسته

﴿ واکنش

﴿ کافر

﴿ نعمت: لفرح فخور

﴿ نقت: لیئوس کفور

﴿ ریشه:

﴿ عدم اعتقاد به مبدا فاعلی

﴿ مستوریت اعتقاد

﴿ مومن

﴿ نعمت: شکر

﴿ نعمت: صبر

﴿ صبر:

﴿ ظاهر: إخبار، باطن: انشاء

﴿ انواع صبر: ممدوح و مذموم

﴿ چرایی صبر: کنترل خویش

﴿ ریشه صبر: لکیلا تاسوا...

﴿ نتیجه صبر: اجر و مغفرت

﴿ جمع بندی

﴿ دنیا متجر اولیاست

﴿ انسان دو بعدی است

﴿ انی خالق بشرا من طین

﴿ نفخت فیه من روحی

﴿ جدال دائم دو بعد انسان

﴿ حاکمیت دانی = تعطیل عالی

﴿ حاکمیت عالی = تعدیل دانی

● آیه شریفه ۱۲

﴿ احتمالات در لعلک تارک:

﴿ ناصحیح

﴿ تعطیل کل ابلاغ

﴿ تعطیل بعض ابلاغ

﴿ میل شدید به ترک کل یا بعض ابلاغ

﴿ میل خفیف به ترک کل یا بعض ابلاغ

- ﴿ چرایی نادرستی این احتمالات:
- ﴿ لعل دال بر قطعیت نیست
- ﴿ اقتضای عصمت ابلاغ کامل است
- ﴿ کلام حضرت کلام خداست
- ﴿ شروع آیه بعد با «ام» منقطعه
- ﴿ صحیح: احتمال منتفی ترک بعض ابلاغ
- ﴿ به خاطر انکار مشرکان
- ﴿ به خاطر افترا خواندن آیات ....

◀ ریشه: الاعراب اشد کفرا و نفاقا

◀ ایجاد نگرانی

◀ اعطاء شرح صدر

◀ مهربانی شدید حضرت

◀ منع خداوند از غصه

◀ ضرورت ابلاغ: قل لهم فی انفسهم
قولا بلیغا

◁ ظاهر کلام خداوند

◁ دال بر قطع

◁ دال بر عدم قطع

◁ ناظر به خداوند: قطعیت

◁ ناظر به بندگان: عدم قطعیت

● آیه شریفه ۱۳

◁ امور عالم ◁ عادی

◁ غیرعادی

◁ بدون ادعا و تحدی: کرامت

◁ با ادعا و تحدی: معجزه (همگانی همیشگی)

◁ پیامبر عصری و مصری

◁ پیامبر اولوالعزم: ◁ همگانی غیرهمیشگی

◁ همگانی همیشگی

◁ انواع تحدی:

◁ کل قرآن

◁ ده سوره

◁ یک سوره

◁ موضوع تحدی:

◁ فقط فصاحت و بلاغت

◁ همه جنبه ها از جمله فصاحت و بلاغت

◁ ترتیب تحدی:

◁ ترکیب مکی و مدنی در سوره ها

◁ تنوع در انواع تحدی کلام ثابت

◁ ده سوره = سور خاص دهگانه

◁ توجه به تفاوت در تحدی

● آیه شریفه ۱۴

⟨ احتمالات در یستجیبوا لکم:

⟨ خطاب به کفار: نظر صحیح

⟨ خطاب به مومنین

⟨ خطاب به حضرت(ص)

⟨ آیه شریفه ۵۰ سوره قصص

⟨ عدم تعظیم به جمع در خطاب

⟨ عدم نیاز حضرت به استدلال

● آیات شریفه ۱۵ و ۱۶

﴿ تلقی از دنیا:

﴿ صحیح: مزرعه

﴿ حضرت ابراهیم علیه السلام

﴿ حضرت یوسف علیه السلام

﴿ حضرت عیسی علیه السلام

﴿ .....

◀ ناصحیح: مقرر

◀ چرایی: زندگی انسان:

◀ گیاهی

◀ حیوانی

◀ به برخی آرزوها می رسد: ما سعی

◀ به برخی آرزوها نمیرسد: اعمالهم

◀ انسانی

نتیجه:

کل هویت او در برابر ما مسئول است
کل نظام ما در برابر او مسئول نیست

چرایی: قاعده:

آخرت خواهی: اسراء / ۱۹

دنیا خواهی: هود / ۱۵، شورا /

۲۰، اسراء / ۱۸.

﴿ چگونگی:﴾

﴿ سالبه کلیه: هیچکس نمی رسد

﴿ موجب کلیه: همه ناکام می شوند

﴿ چرایی:﴾

﴿ عالم، عالم بازی نیست

﴿ رهاکردن آخرت = اصالت دنیا

« اصالت دنیا=بی پروایی در کار

« گم شدن انجام مانند آغاز

« چرایی:

« دنیا زهره است خوردنی نیست

« خوردنش بیماری زاست

« بیماریش وباست و باعث بی آبرویی

﴿ ویژگی زندگی دنیا:

﴿ وجود سختی ها:

﴿ محتاج نکاح و غذا بر خلاف فرشته

﴿ زحمت نکاح و طلاق بر خلاف حیوان

﴿ قرار گرفتن لذت در نکاح و غذا

﴿ صادق: لذت = مزد و بهانه

﴿ کاذب: لذت = هدف نکاح و غذا

﴿ دو بعدی بودن:﴾

﴿ مومن: معبر و وسیله می داند

﴿ کافر: مقرر می داند و سوء استفاده می کند

﴿ گرفتاریش بلافاصله نمایان نمی شود

﴿ قرآن و دنیاپرستی:

﴿ قرآن: کتاب هدایت

﴿ قرآن: ناظر به حقیقت انسان

﴿ شفاء لما فی الصدور: نمونه = تذکر مرگ

﴿ مایه کار و تلاش

﴿ باعث عدم دل بستگی

﴿ موجب آرامش

● آیه شریفه ۱۷

﴿ احتمالات در انسان:

﴿ مومن: علی بینه

﴿ معنای بینه

﴿ مصداق بینه

﴿ راه تشخیص بینه:

﴿ بینه صحیح

﴿ بینه غلط

﴿ مویدات بینہ:

﴿ شاہد:

﴿ انواع شاہد:

﴿ تحمل شہادت

﴿ اعلان شہادت

﴿ مصادیق شاہد

﴿ کتاب

﴿ کافر: لستم علی شیء

﴿ مفهوم:

﴿ کلا چیزی نیستید

﴿ پایه توحیدی ندارید

﴿ عملکرد:

﴿ تکذیب: نفی اثبات(افتراء)

﴿ کذب: اثبات منفی(افتراء)

﴿ کذب: نسبت دروغ به خود

● آیه شریفه ۱۸

﴿ يعرضون علی ربهم:﴾

﴿ طرفین از هم محجوب نیستند

﴿ طرفین از هم محجوبند

﴿ یکی از دیگری محجوب است:

﴿ او را به محضر خدا می برند و می بیند

﴿ در محضر خدا هست، پرده کنار می رود

﴿ خدا در وجود اوست و پرده خود اوست

● آیه شریفه ۲۳

﴿ نتیجه عمل صالح:

﴿ در دنیا:

﴿ خیر مادی

﴿ خیر معنوی:

﴿ اختلاف مومنین

﴿ اختلاف غیر مومنین

﴿ در آخرت: فلاح

انواع تعریف و شناخت:

حد: تام و ناقص

رسم: تام و ناقص

تمثیل:

ریشه استفاده

ابعاد

مثال

مثل

● آیه شریفه ۲۵

﴿ شئون انبیاء:﴾

﴿ بشیر و منذر

﴿ منذر:﴾

﴿ معنای انذار:﴾

﴿ ناصحیح: اجبار

﴿ صحیح: باورسازی

◀ محدوده انداز:

◀ ناصحیح: دنیا

◀ صحیح: دنیا و عقبی

◀ چرایی و تاثیر انداز:

◀ ناظر به مردمان آن عصر

◀ ناظر به مردمان همه اعصار

◀ ناظر به خاصیت انداز

● آیه شریفه ۲۷

◁ اشکال کفار:

◁ موضوع اشکال:

◁ غیر صحیح: پیام حضرت

◁ صحیح: خود حضرت

﴿ روند اشکال:﴾

﴿ عدم الدلیل علی وجوب الطاعه

﴿ دلیل علی عدم وجوب الطاعه

﴿ و ما نراک اتبعک ...:﴾

﴿ الذین هم اراذلنا

﴿ بادی الراى

﴿ توهین(مستقیم و غیر مستقیم)

﴿ و ما نرى لكم ... ﴾

﴿ فضل مادی و معنوی ﴾

﴿ لكم: حضرت و پیروان ﴾

﴿ دلیل علی وجوب عدم الطاعه ﴾

﴿ ریشه اشکال: معرفت شناسی ﴾

﴿ موید ﴾

﴿ مراحل ﴾

﴿ نقد ﴾

● آیه شریفه ۲۸

﴿ پاسخ حضرت به شبهه اول: من بشر با بینه ام

﴿ ابعاد پاسخ:

﴿ قبول بشر بودن

﴿ هشدار به کفار

﴿ تحلیل عدم قبول کفار

﴿ عدم اجبار

● آیه شریفه ۲۹

﴿ پاسخ حضرت به نتیجه: من اجر نمیخواهم

﴿ ابعاد پاسخ:

﴿ عبارت «مالا»

﴿ عمومیت این سنت

﴿ تعجب از عدم قبول کفار

﴿ پاسخ حضرت به شبهه دوم: من طرد نمیکنم

﴿ ابعاد پاسخ:

﴿ تعظیم پیروان

﴿ تعلیق حکم بر وصف

﴿ عبارت «ملاقوا»

﴿ عدم جواز طرد

﴿ ریشه درخواست طرد

● آیه شریفه ۳۱

﴿ روند نفی در کلام حضرت:

﴿ انلزمكموها و انتم لها كارهون

﴿ لا اسئلكم عليه مالا

﴿ ما انا بطارد الذين امنوا

﴿ لا اقول لكم عندي خزائن الله

﴿ لا اعلم الغيب

﴿ لا اقول انى ملك

﴿ و لا اقول للذين تزدرى اعينكم...

● آیه شریفه ۳۲

﴿ پایان مذاکره:

﴿ ریشه پایان یافتن:

﴿ ما انا بطارد الذین امنوا

﴿ اریکم قوما تجهلون

سخن کفار

﴿ جادلتنا فاکثرت جدالنا

﴿ نظنکم کاذبین

﴿ فاتنا بما تعدنا ان کنت من الصادقین

● آیه شریفه ۳۴

﴿ یغویکم:﴾

﴿ تفاوت اغواء و اضلال

﴿ معنای عبارت

﴿ ناصحیح: جبر

﴿ صحیح:

﴿ هدایت اولیه و ثانویه

﴿ اضلال و اغوای ثانویه

● آیه شریفه ۳۵

◁ ام یقولون افتراه:

◁ خطاب به حضرت نوح علیه اسلام:

◁ مقرب: سیاق آیات

◁ مبعده: تفاوت افعال

◁ خطاب به حضرت رسول علیه اسلام:

◁ مقرب: شباهت دو نبی

◁ مبعده: سیاق آیات

● آیه شریفه ۳۷

﴿ ضمائر ناظر به حضرت حق:

﴿ متکلم وحده:

﴿ توحیدی

﴿ متکلم مع الغیر:

﴿ تکثیری

﴿ تعظیمی

﴿ معیت و شهود:﴾

﴿ عام: ﴾ معیت: هو معکم اینما کنتم

﴿ شهود: و ما تكون فی شان ...

﴿ خاص:﴾ مثبت

﴿ معیت: ان الله لمع المحسنين

﴿ شهود: واصنع الفلك باعيننا

﴿ منفی:﴾

﴿ معیت: هو معهم اذ یبیتون...

﴿ شهود: الم يعلم بان الله یری

● آیه شریفه ۳۸

﴿ فانا نسخر:﴾

﴿ جمع بودن پاسخ:﴾

﴿ کار گروهی بوده﴾

﴿ تاکید حضرت بر حیثیت جمعی﴾

﴿ مفهوم سخره:﴾

﴿ انواع سخره﴾

﴿ کارکرد سخره﴾

﴿ مصداق سخره﴾

● آیه شریفه ۴۰

﴿ سوار شدگان:

﴿ من کل زوجین اثنین:

﴿ انواع کل

﴿ نفسی

﴿ نسبی

﴿ مدیریت حیوانات خطرناک

﴿ اهلک

﴿ من آمن

● آیه شریفه ۴۵

◀ سوال حضرت:

◀ نوع سوال:

◀ استفهامی

◀ تقاضایی +

◀ اعتراضی

◀ زمان سوال:

◀ قبل دعوت پسر

◀ بعد دعوت پسر +

◁ ریشه سوال:

◁ نجات پسر

◁ در دنیا

◁ در عقبی

◁ رفع ابهام +

◁ روند سوال:

◁ صغری: پسر من است

◁ کبری: اهل نجات می یابند

◁ نتیجه: مبهم

◁ نحوه سوال:

◁ استفسار نه اعتراض

◁ ندا: استغاثه

◁ جلب ترحم: ربّ

◁ عدم نتیجه گیری و واگذاری به خداوند

◁ تسلیم محض بعد پاسخ خداوند

● آیه شریفه ۴۶

﴿ کاربرد «اهل»:

﴿ و اهلک الا من سبق علیه القول

﴿ ان ابنی من اهلی

﴿ انه لیس من اهلک

﴿ نهی حضرت توسط خداوند:

﴿ اقتضای نهی

﴿ امکان تحقق از فاعل مختار

﴿ عدم دلالت نهی بر تحقق قبلی

﴿ عدم تحقق متعلق نهی

﴿ سخن حضرت: رب انی اعوذ بک...

﴿ سخن خداوند: اعظک ان تکون...

● آیه شریفه ۴۸

◁ سلام:

◁ حقیقت سلام: جزء اسماء الہی

◁ مفهوم سلام:

◁ سلامت و سلم

◁ درود و تحیت

◁ انواع سلام الہی:

◁ مطلق: سلام علی موسی و ہارون

◁ مقید: و سلام علیہ یوم ولد و ...

◁ سلام به اعتبار فرستنده:

◁ خداوند: سلام علیه یوم...

◁ خود فرد: والسلام علی یوم...

◁ سلام به اعتبار مراتب:

◁ طبیعت

◁ برزخ

◁ قیامت

◀ تکمله:

◀ خاص بودن سلام

◀ تودیع در سلام:

◀ نفسی

◀ نسبی

● آیه شریفه ۴۹

﴿ قصه قرآنی:

﴿ ضرورت:

﴿ نافع بودن

﴿ در دسترس نبودن

﴿ صبغه اساسی داشتن

◁ ویژگی ها:

◁ حق است نه خیال و افسانه

◁ عین موضوع بدون کم و زیاد

◁ عدم تضييع وقت با زوايد

◁ پیروزی نهایی حق و بطلان باطل

◁ چرایی پیروزی نهایی حق و بطلان باطل

◀ دلایل عمومیت طوفان:

◀ عمومیت دعوت حضرت

◀ آیات دال بر عمومیت

◀ جمع آوری حیوانات

◀ فسیل ماهی بر روی کوه

◀ روایات دال بر عمومیت

﴿ جمع بندی بحث عمومیت طوفان:

﴿ علم: لست ادری

﴿ قطع بر عمومیت

﴿ احتمال عمومیت: نظر مختار

﴿ قطع بر عدم عمومیت

﴿ احتمال عدم عمومیت

﴿ عمر طولانی حضرت:

﴿ اصل موضوع: مفروض

﴿ احتمالات:

﴿ تعبیر ماه به سال

﴿ معجزه بودن

﴿ عمر طبیعی انسانهای اولیه

﴿ روند عمومیت نبوت حضرت:

﴿ خلق انسان

﴿ وجود کمال برای بشر

﴿ مدنی بالطبع بودن انسان

﴿ نیاز به قانون

﴿ ضرورت اتمام حجت

﴿ عمومیت اتمام حجت و نیاز به قانون

◀ وثنیت:

◀ معنای بت پرستی:

◀ صریح

◀ غیر صریح

◀ اساس بت پرستی:

مساله مجسمه سازی

﴿ روند بت پرستی:

﴿ نسل اول: توحید محض

﴿ نسل دوم:

﴿ ساخت مجسمه پدران

﴿ عبادت

﴿ توجه به مجسمه پدران

﴿ نسل سوم: وثنیت محض

◀ ریشه بت پرستی:

◀ حس گرایی

◀ اولین ابزار شناخت

◀ مهمترین ابزار شناخت

◀ فقدان تربیت عقلانی

◀ سوء استفاده ارباب مذاهب

﴿ خاستگاه بت پرستی:

هند:

﴿ کشوری قدیمی

﴿ کشوری اسرارآمیز

﴿ انواع بتها:

﴿ رسمی

﴿ غیررسمی

﴿ مشترکات بت پرستان:

﴿ شفاعت

﴿ تقریب

﴿ تناسخ

◀ مقبولات بت پرستان:

◀ اصل وجود خداوند

◀ واجب الوجود بودن خداوند

◀ وحدت ذاتی حضرت حق

◀ توحید در خالقیت

◀ ربوبیت مطلق

◀ انحراف از مقبولات:

◀ ربوبیت موردی

◀ انکار معاد

◀ ترجیح بت بر خداوند

◀ توجیه بت پرستان:

◀ عوام

◀ خواص

﹀ حل وثنیت توسط اسلام:

﹀ ارائه کامل دین به عوام و خواص

﹀ فعال سازی عقل بشر

﹀ تقریب طبقات مردم

◁ شبهه شفاعت:

◁ اصل ثبوت تاثیر غیر خدا

◁ نفی تاثیر استقلالی

◁ تصریح خدا به جایگاه اولیاء

◁ لزوم تعظیم شعائر

◁ تصریح خدا به توسل به وسایل

- ◀ خلط شرک و استشفاع
- ◀ تتمیم قابلیت قابل نه فاعلیت فاعل
- ◀ در طول و نه عرض اراده الهی
- ◀ مشروط به اذن الهی
- ◀ اتحاد مغفرت و شفاعت
- ◀ ایجاد خوف و رجاء

● آیه شریفه ۵۰

﴿ اعبدوا الله:

﴿ اولین سخن: توحید

﴿ حصر در توحید

﴿ دلالت بر توحید عبادی

﴿ عدم استدلال بخاطر بداهت

● آیه شریفه ۵۰

﴿ اعبدوا الله:

﴿ اولین سخن: توحید

﴿ حصر در توحید

﴿ دلالت بر توحید عبادی

﴿ عدم استدلال بخاطر بداهت

● آیه شریفه ۵۲

◁ وضع عاد:

◁ اقتصادی: قوی

◁ سیاسی: مستکبر

◁ اعتقادی: وثنیت

◀ وعده خداوند:

◀ بارش باران

نکته: تاثیر علل معنوی

◀ افزایش قدرت

نکته: هم بدنی هم معنوی

◀ رفع عقیم بودن

● آیه شریفه ۵۳

◁ عملکرد انبیاء:

◁ دعوت به توحید

◁ ادعای نبوت:

◁ معجزه نداری

◁ انسان نبی نمی شود

◁ تو مجنون و سفیه هستی

◁ غذا می خوری و در بازار می روی...

● آیه شریفه ۵۴

◁ شهادت:

◁ انواع:

◁ اتمام حجت

◁ کفایت و تبری (فردی، جمعی)

◁ متعلق:

◁ خداوند

◁ کفار

● آیه شریفه ۵۵

﴿ فکیدونی... ﴾

﴿ حجت عقلی بر بطلان الوهیت بتها

﴿ تعجیز کفار:

﴿ انواع

﴿ چرایی

﴿ نتیجه

﴿ ریشه

● آیه شریفه ۵۶

﴿ ویژگی متوکل علیہ:

﴿ الله

﴿ ربی و ربکم

﴿ ما من دابه ...: ﴿ تمثیل

﴿ اطلاق

﴿ شیوع

◀ علی صراط مستقیم:

◀ فراگیر انحصاری

◀ مبنای تدبیر الهی

◀ قطعی الوصول انحصاری

◀ تکلیف بقیه راه ها

◀ عدم تبدیل و تحویل

● آیات شریفه ۵۹ و ۶۰

﴿ عصیان رسول:﴾

﴿ ماهیت

﴿ نتیجه

﴿ عاقبت:

﴿ لعنت دنیا

﴿ لعنت آخرت

◀ سرانجام کار:

◀ مومنان:

◀ در دنیا: نجینا هودا...

◀ در آخرت: نجیناهم من عذاب...

◀ کافران:

◀ در دنیا: اتبعوا فی هذه الدنيا...

◀ در آخرت: و یوم القیامه...

● آیه شریفه ۶۱

﴿ چرایی عبودیت در بیان حضرت:

﴿ انشاکم من الارض

﴿ انواع:

﴿ بلا واسطه

﴿ با واسطه

﴿ مراحل:

﴿ منها خقناکم

﴿ فیها نعیدکم

﴿ منها نخرجکم

﴿ واستعمرکم فیہا:﴾

﴿ مفهوم

﴿ توفیق استعمار:﴾

﴿ مومن: دارد

﴿ کافر: ندارد

﴿ راه استعمار:﴾

﴿ اصل آن

﴿ بستر آن

﴿ قریب مجیب:﴾

﴿ اصل آن

﴿ ریشه

﴿ اثر

﴿ متاع

﴿ ابعاد:

﴿ علمی

﴿ عاطفی

﴿ اندازی

● آیه شریفه ۶۲

﴿ ابعاد مخالفت با حضرت:

﴿ اتنهانا ان نعبد...:

﴿ سنت خودشان

﴿ سنت پدرانشان

﴿ اننا لفي شك...:

﴿ شك علمی

﴿ شك مریب

● آیه شریفه ۶۳

﴿ پاسخ حضرت:

﴿ اثبات توحید:

﴿ من ربی

﴿ اتانی (ربی)

﴿ من الله

﴿ اثبات نبوت:

﴿ بینہ

﴿ رحمہ

● آیه شریفه ۶۷

﴿ عذاب قوم ثمود:﴾

﴿ نوع: ﴿ مطلق

﴿ مقید

﴿ ابعاد: ﴿ رجفه

﴿ صیحه

﴿ صعق

﴿ نتیجه: هلاک

● آیه شریفه ۶۹

﴿ بالبشری:

﴿ مصداق:

﴿ عدم وقوع عذاب در منطقه حضرت

﴿ عذاب قوم لوط

﴿ تولد حضرت اسحاق علیه السلام

﴿ تولد حضرت اسماعیل علیه السلام

﴿ بعجل حنیذ: ﴾

- ﴿ میهمان دوستی حضرت
- ﴿ آوردن غذا نه بردن میهمان: جاء بعجل
- ﴿ اکرام حداکثری: سمین
- ﴿ اکرام میهمان ولو ناشناس
- ﴿ پذیرائی سریع: فما لبث

● آیه شریفه ۷۰

﴿ چرایی خوف حضرت:

﴿ انسان:

﴿ جالب نفع:

﴿ به قدر نیاز

﴿ زهد

﴿ دافع شر:

﴿ خوف

﴿ شجاعت

افراط: حرص

تفریط: خمول

افراط: جبن

تفریط: تهور

● آیه شریفه ۷۱

﴿ احتمالات در فضحکت:

﴿ وقوع ایام خاص

﴿ خوشحالی شناخت میهمانان

﴿ خنده به غفلت قوم لوط

﴿ خنده تعجب از غذا نخوردن میهمانان

﴿ خنده از بیجا نبودن پیشنهادش

﴿ خنده از بشارت فرزند

﴿ خنده خوشحالی هلاکت قوم لوط

﴿ خنده تعجب از مادر شدن

● آیه شریفه ۷۳

- ◁ شبهه دایره شمول اهل البیت:
- ◁ عدم موضوعیت معنای لغوی:
- ◁ منفی: انه لیس من اهلک
- ◁ مثبت: سلمان من اهل البیت
- ◁ دلیل خروج همسران:
- ◁ در آیه: مذکر بودن افعال و ضمائر
- ◁ در غیر آیه: جریان ام سلمه و کساء

﴿ اتعجبین:﴾

﴿ متعلق تعجب: من امر الله:﴾

﴿ تکوینی﴾

﴿ تشریحی﴾

﴿ سابقه بحث: رحمت الله و برکاته علیکم﴾

﴿ شان خداوند ناظر به موضوع: انه:﴾

﴿ حمید﴾

﴿ مجید﴾

● آیه شریفه ۷۶

﴿ ریشه دستور به اعراض:

﴿ عدم پذیرش دعوت حضرت لوط علیه السلام

﴿ فقدان لوازم شفاعت:

﴿ من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه

﴿ و لا یشفعون الا لمن ارتضى

● آیه شریفه ۷۸

﴿ مصداق هولاء بناتی:

﴿ دختران نسبی نیست:

﴿ خلاف عقل است

﴿ تعداد دختران حضرت

﴿ کثرت مهاجمان

﴿ رسم خاص آن زمان

﴿ دلالت بر دختران قوم

◀ دختران نسبی است:

◀ ازدواج کافر و مسلمان

◀ منبع تعداد دختران: تورات

◀ عدم اعتقاد قوم به نبوت حضرت

◀ مقام اتمام حجت با فداکاری

◀ موضوعیت تبلیغ و منع گناه

﴿ گفتگوی حضرت با قوم:

﴿ هولاء بناتی هن اطهر لکم

﴿ فاتقوا الله

﴿ و لا تخزون فی ضیفی

﴿ ایس منکم رجل رشید

● آیه شریفه ۷۹

﴿ ما لنا فی بناتک من حق:﴾

﴿ عدم احتیاج: عدم حق

﴿ عدم ازدواج: عدم حق

﴿ عدم رغبت

﴿ اقتضای سنت:

﴿ پاسخ: لقد علمت...، انک لتعلم...

﴿ ریشه: افرایت من اتخذ الهه هواه

● آیه شریفه ۸۰

﴿ لو ان لی بکم قوه:

﴿ کاش جماعتی مدافع داشتم

﴿ کاش خودم نیرو داشتم

﴿ کاش میهمانان نیرومندی داشتم

﴿ کاش از شما مرد رشیدی داشتم: صحیح

● آیه شریفه ۸۱

﴿ واکنش ملائک:

﴿ انا رسل ربک

﴿ لن يصلوا الیک

﴿ فاسر باهلك بقطع من الليل

﴿ و لا يلتفت منکم احد

﴿ ان موعدهم الصبح الیس الصبح بقریب

◀ اشارات قرآن به عمل قوم لوط:

◀ فحشاء: اعراف ۷۹

◀ اسراف: اعراف ۸۰

◀ جرم: اعراف ۸۳

◀ ظلم: هود ۸۲

◀ خبائث: انبیاء ۷۴

◀ فسق: انبیاء ۷۴

◀ جهالت: نمل ۵۴

◀ تفاوت قرآن و تورات:

- ◀ تعداد فرشتگان
- ◀ غذا خوردن میهمانان
- ◀ تعداد دختران
- ◀ خروج حضرت از شهر
- ◀ تجسم حضرت حق
- ◀ رابطه دختران با پدر
- ◀ همسر حضرت

● آیہ شریفہ ۸۴

﴿ خرید و فروش:﴾

﴿ نوع: کلی یا جزئی

﴿ نحوه:

﴿ کیل

﴿ وزن

﴿ عدد

﴿ مسح

﴿ مشکل:

﴿ خرید: کامل و تمام

﴿ فروش: ناقص و معیوب

﴿ واکنش حضرت:

﴿ تبشیر: انی اراکم بخیر:

﴿ مال و رزق زیاد

﴿ نعمت عقل و هوش

﴿ خیرخواهی من برای شما

﴿ انداز: انی اخاف علیکم...:

﴿ عذاب محیط عقبی علاوه بر دنیا

● آیه شریفه ۸۵

﴿ و لا تبخسوا الناس اشیائهم:﴾

﴿ مفهوم:﴾

﴿ لغوی: نقص

﴿ در آیه شریفه: نقص و عیب

﴿ متعلق:﴾

﴿ ناس

﴿ اشیاء

﴿ پیام: اوج عمومیت(فراگیر دائم)

اثر کم فروشی:

اقتصاد (مدنی بالطبع)

تعاملات (داد و ستد با ابزار کیل و میزان)

نقص در کیل و میزان:

عدم تعیین مایحتاج

پرداخت بهایی بیش از کالا:

عدم اعتماد به تدبیر از فرد به جامعه

شیوع فساد و عدم اعتماد عمومی

زوال امنیت روانی و ...

حرکت جامعه بر مدار نیرنگ به جای تعاون

● آیه شریفه ۸۶

﴿ بقیت الله خیر ... ﴾

﴿ ربح فطری و طبیعی هدایت شده از سوی
خدا بهتر از مال ناشی از نقص است

﴿ اگر مومن باشید می فهمید سخن من درست
است و بقیه الله برایتان بهتر است

﴿ اگر مومن باشید ثواب اطاعت خداوند (برای
آخرتتان) بهتر است

﴿ حفیظ:﴾

﴿ موارد جواز حفظ:﴾

- ﴿ نجات مردم از جهل علمی و عملی
- ﴿ تعلیم کتاب با حکمت و موعظه و ...
- ﴿ امر و نهی، دفاع، جهاد و ...

﴿ موارد عدم جواز حفظ:﴾

- ﴿ حفظ درون انسانها از آلودگی
- ﴿ حفظ انسانها از عذاب الهی

● آیه شریفه ۸۷

انک لانت الحلیم الرشید:

انک لانت الحلیم الرشید:

ان

لام تاکید

اسمیه بودن خبر ان

مفهوم عبارت:

کنایه: از شما بعید است

استهزاء غیر مستقیم

نزد ما سفیه، نزد خودت حلیم رشید

● آیه شریفه ۸۸

﴿ واکنش حضرت:

﴿ ان كنت على بينه

﴿ رزقنى منه رزقا حسنا

﴿ ما اريد ان اخالفكم...

﴿ ان اريد الا الاصلاح...

﴿ و ما توفيقى الا بالله...

﴿ اقتضائات امر و نهی:

﴿ عاملیت

﴿ اصلاح طلبی

﴿ توفیق خواهی

﴿ توکل خالص

﴿ انابه متضرعانه

● آیه شریفه ۹۱

﴿ واکنش قوم:

﴿ ما نفقه کثیرا مما تقول

﴿ انا لنراک فینا ضعیفا:

﴿ تاکیدات عبارت

﴿ مفهوم عبارت

﴿ لولا رهطک لرجمناک

﴿ و ما انت علینا بعزیز

● آیه شریفه ۹۶

﴿ سلطان:﴾

﴿ معنا

﴿ متعلق:﴾

﴿ مادی: قدرت و حکومت

﴿ معنوی: برهان و استدلال

﴿ مصداق:﴾

﴿ عصا یا غرق: خاص بعد از عام

﴿ مطلق معجزات: عام بعد از خاص

﴿ پیروزی: ذکر نعمت

● آیه شریفه ۹۷

﴿ امر فرعون:

﴿ رب نیاز نیست

﴿ انا ربکم الاعلی

﴿ ما علمت لکم من اله غیری

﴿ ما أریکم الا ما اری و ما اهدیکم الا...

● آیه شریفه ۱۰۰

﴿ القرى:

﴿ خود قریه ها:

﴿ حصید: نابودی کامل

﴿ قائم: بقاء آثار قریه

﴿ اهل قریه ها:

﴿ انقراض کامل قوم

﴿ بقاء ذریه قوم

● آیه شریفه ۱۰۱

﴿ ظلم:﴾

﴿ به اعتبار عمل:﴾

﴿ ظالمانه: پاسخ = عادلانه

﴿ عادلانه: پاسخ = ظالمانه

﴿ به اعتبار عامل:﴾

﴿ خداوند: ما ظلمناهم

﴿ کفار: ظلموا

﴿ به اعتبار معمول:﴾

﴿ خداوند: ما ظلمونا

﴿ کفار: انفسهم

● آیه شریفه ۱۰۳

﹀ ذلك يوم مجموع له الناس:

﹀ ذلك: عذاب الآخرة

﹀ يوم مجموع: نكفت يوم يجمع الناس

﹀ له: نكفت فيه

﹀ الناس: همه مردم از اولین تا آخرین

● آیه شریفه ۱۰۵

﴿ یوم یات:﴾

﴿ مطلق وقت و غیر محدود

﴿ بازگشت ضمیر به «یوم القیامه»

﴿ بازگشت ضمیر به «الله»

﴿ بازگشت ضمیر به «اجل معدود»

﴿ تکلم در قیامت:

- ﴿ نفی مطلق: هذا يوم لا ينطقون
- ﴿ اثبات مطلق: يوم ياتي كل نفس تجادل ...
- ﴿ نفی و اثبات نسبی: لا تكلم نفس الا باذنه

﴿ جمع بندی:

- ﴿ بدون اختیار و تحت امر خداوند
- ﴿ مواقف مختلف قیامت

﴿ منهم: من الناس:

﴿ غير مكلف: صغير، مجنون و ...

﴿ مكلف:

﴿ شقى

﴿ سعيد

● آیه شریفه ۱۰۷ و ۱۰۸

﴿ خالدین فیہا:

﴿ مخلد در نارند

﴿ مخلد نیستند:

﴿ دلایل عقلی:

﴿ عمل محدود=جزای محدود

﴿ عادی شدن عذاب

◁ دلائل نقلی:

◁ ما دامت السموات والارض

◁ الا ما شاء ربك

◁ لاثبتن فيها احقابا

◁ ما اظن ان تبید هذه ابدا

پاسخ عقلی:

◁ مبنای تصور از قیامت

◁ ابعاد جزا و پاداش

◁ حقیقت گناه

◁ ملکه شدن گناه

پاسخ نقلی:

﴿ ما دامت السموات والارض:﴾

﴿ تعبیر محاوره ای دال بر تابید

﴿ آسمان و زمین قیامت

﴿ تعبیر درباره بهشت

﴿ الا ما شاء ربك:﴾

﴿ الاّ تاكيديه﴾

﴿ تعبیر مشابهه در باره بهشت﴾

﴿ لا بئين فيها احقابا: تصريح به خلاف﴾

﴿ ما اظن ان تبید هذه ابدًا: تصريح به خلاف﴾

● آیه شریفه ۱۰۹

◁ مضمون آیه:

- ◁ مخالفت، روشی همیشگی: آبائهم
- ◁ واکنش گذشته، حال و آینده: یعبد
- ◁ سنخیت مخالفتها: تشابهت قلوبهم
- ◁ واکنش عادلانه الهی: لموفوهم نصیبهم...
- ◁ پیروزی نهایی جبهه حق: انا

● آیه شریفه ۱۱۰

﴿ اختلاف:

﴿ انواع اختلاف:

﴿ ممدوح:

﴿ در خلقت و استعداد

﴿ تضارب آراء: قبل العلم

﴿ مذموم: بعد العلم

﴿ بستر اختلاف:

﴿ مالی، سیاسی و ...: عوام و خواص

﴿ عقیدتی و اعتقادی: خاص علماء

﴿ ریشه اختلاف:

﴿ عوام: مقلد غیر موثر

﴿ خواص: علم بدون انگیزه صحیح

﴿ نتیجه اختلاف:

﴿ مالی و ...: محدود و کم خطر

﴿ عقیدتی: جعلوا القرآن عضین

﴿ محل بروز نتیجه اختلاف: قیامت

﴿ لولا کلمه سبقت من ربک لقضی...

﴿ دنیا کشش تصفیه ندارد

﴿ سرنوشت طرفین اختلاف:﴾

﴿ هر دو معذب

﴿ یکی معذب یکی مفلح

﴿ راه حل اختلاف:﴾

﴿ غلط: تحاکم به طاغوت

﴿ صحیح: رجوع به خدا و رسول

● آیه شریفه ۱۱۱

تاکیدات آیه:

انَّ

كَلَّا

«ل» در لَمَّا

«م» در لَمَّا

قسم محذوف (والله)

«ل» در لِيُوفِيَنَّهُم

«ن» در لِيُوفِيَنَّهُم

● آیه شریفه ۱۱۲

استقامت:

مفهوم استقامت: قیام به اصلاح

انواع استقامت:

مطلق الاستقامه

استقامه المطلق

حد استقامت انسان: بیش از کوه

◁ ریشه استقامت: ان ربی علی صراط مستقیم:

◁ چرایی: حدیث حضرت رضا علیه السلام

◁ جایگاه: انتساب انسان به خود توسط خدا

◁ ویژگی: ادقّ من الشعر و احدّ من السیف

◁ بایسته: علم و معرفت در کنار عمل و رفتار

◁ حقیقت: تبدیل انسان به صراط

◁ حیطة: همه حوزه ها

◀ نتیجه استقامت:

◀ مصافحه فرشتگان

◀ توسعه ابرها بر ایشان

◀ دریافت روزی از هر طرف

◀ مستجاب الدعوه شدن

﴿ شیبتنی سوره هود:﴾

﴿ كما امرت: استقامت مطلق

﴿ و من تاب معك: سختی همراه کردن مردم

﴿ و من تاب معك: امتحان سخت عترت علیهم السلام

﴿ عبارات تند سوره: بعدا للقوم الظالمین و ...

﴿ و اخواتها: هول قیامت

● آیه شریفه ۱۱۳

﴿ رکون:

- ﴿ مفهوم رکون
- ﴿ انواع رکون
- ﴿ بستر رکون
- ﴿ شمول رکون
- ﴿ حد رکون
- ﴿ ریشه نهی از رکون

◁ مراتب کنش و واکنش به ظلم:

◁ عدم ظلم

◁ عدم معاونت در ظلم

◁ عدم رکون به ظالم

◁ عدم رسمیت ظلم و ظالم

◀ ظالمین:

◀ مصداق:

◀ المنار: معاصرین حضرت

◀ المیزان: مطلق ظالمین

◀ ملاک: دین ستیزی

◀ گستره: اعتقادی و غیر آن

﴿ فتمسکم النار: ﴿

﴿ مساس نه خلود ﴿

﴿ ظالم: امام داعی به نار ﴿

﴿ داعی به نار نه به ذنب ﴿

﴿ آتش: مامور عاقل عادل ﴿

● آیه شریفه ۱۱۴

﴿ طرفی النهار و زلفا من اللیل:

﴿ استنباط خوارج

﴿ عدم بیان اوقات نماز

﴿ پراکندگی نماز در روز

﴿ ان الحسنات ... ﴾

﴿ مصداق حسنه: صلاه

﴿ بر اساس سياق

﴿ بر اساس غير سياق

﴿ خاصيت صلاه:

﴿ دفع: ان الصلاه تنهى...

﴿ رفع: ان الحسنات ...

● آیه شریفه ۱۱۶

﴿ فلولا...: دلیل سقوط اقوام:

﴿ رفتار اتراف

﴿ سکوت عالمان:

﴿ محوریت نهی نه امر

﴿ سنن الہی:﴾

- ﴿ بی نتیجہ نماندن قیام ملت
- ﴿ بی جواب نبودن قبول تباہی
- ﴿ سیالیت عاقبت جوامع متشتت

﴿ تفاوت نظام سنن:﴾

- ﴿ ناظر بہ جوامع دینی
- ﴿ ناظر بہ جوامع غیردینی

● آیه شریفه ۱۱۷

﴿ بظلم:﴾

﴿ قید توضیحی: عدم ظلم خداوند

﴿ شرک: عدم عذاب مشرکین غیرمفسد

﴿ کفر: عدم عذاب کفار غیرمفسد

● آیه شریفه ۱۱۹

﴿ الا من رحم:﴾

﴿ بستر: اختلاف در دین

﴿ نوع: رحمت رحیمیه

﴿ نتیجه: رحمت تنها راه حل اختلاف

﴿ لطافت ادبی: بیان دو از چهار

﴿ و لذلك خلقهم:﴾

﴿ اختلاف: مذکر بودن ذلک

﴿ رحمت:

﴿ رحمت مونث لفظی

﴿ رحم است نه رحمت

﴿ ارجاع ضمیر به مرجع اقرب

﴿ هدف خلقت در سایر موارد

﴿ تطبیق با سیاق آیات

● آیه شریفه ۱۲۰

﴿ کارکرد قصص:﴾

﴿ ناظر به حضرت: تثبیت فواد

﴿ ناظر به مومنین:﴾

﴿ در حوزه تحقیق: تکمیل حق

﴿ در حوزه اخلاق: تکمیل موعظه

﴿ در حوزه اجتماع: تکمیل تذکر

● آیه شریفه ۱۲۳

﴿ علمی: لله غیب...: غیب مخصوص خدا و ...

﴿ انبیاء و اولیاء

﴿ افراد عادی: مادر حضرت موسی علیه السلام

﴿ برخی حیوانات: مثل زنبور عسل

﴿ افعالی: الیه یرجع الامر کله

﴿ عبادی: فاعبده:

﴿ چرایی: خالق، رب، صفات جمال و جلال

﴿ مکمل: توکل

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب
العالمين